

DOMOVINA

Štev. 28.

V Ljubljani, 11. julija 1919.

Leto II.

Glavno zborovanje zaupnikov JDS.

V soboto in nedeljo so se zbrali v Ljubljani zaupniki in zaupnice Jugoslovanske demokratske stranke iz cele Slovenije. Bil je to pravi ljudski parlament zastopnikov samostojno mislečih slojev.

Zborovanje se je vršilo v veliki dvorani Narodnega doma, in sicer v soboto popoldne zaupno, v nedeljo dopoldne in popoldne pa glavno zborovanje.

Nenavadno velika udeležba priča, da se zdrava strankina načela lepo širijo v vse sloje. S posebnim ponosom in veseljem smo zrlji na zaupnike in zaupnice kmečkega stanu, ki so tvorili ogromno večino udeležnikov. Častno je bila zastopana osvobodjena Koroška, a tudi kraji, ki jih še drže zasedene Italijani, so poslali nekatere zaupnike.

Ker mora tako važno zborovanje, ki se vrši le enkrat v letu, pač zanimati vsakega somišljenika in vse naše pristašnje, prinašali bomo vsaj v glavnih obrisih vsa poročila, predloge in sprejete resolucije.

Predsednik dr. Ivan Tavčar otvoril zborovanje ob 9. dopoldne s pozdravom navzočih in naznanil zborovalcem, da se minister dr. Kramer opravičuje, ker se današnje-šoda shoda ne more udeležiti, kakor bi to sicer rad storil. Istotako bi se udeležilo shoda tudi več narodnih poslancev, ki pa so vsi zadržani vsled odsotnosti nekaterih ministrov, ki se mudijo tačas v Parizu. Prosi torej udeležence, naj sprejmejo na znanje, da ti gospodje obžalujejo, da se ne morejo udeležiti zborovanja samo vsled neodložljivih ovir, ki jih zadržujejo po neodložljivih državnih poslih, ki gredo seveda pred strankinimi.

Nato je imel sledeči nagovor:

Slavni zbor!

Sedaj otvarjam prvi zbor zaupnikov po preteku prve poslovne dobe naše stranke. V ti dobri smo doživeli zgodovinske doživljaje, ki so spremenili lice naši Jugoslaviji ter bodo ustvarjali njeno srečno bodočnost. Kar takoj pričetkom tega zborovanja najslavesnejše izražam, obseženo je v stavku: Neomahljivi služabniki hočemo biti novi državci! V tem pogledu ne priznavamo nobenega umjka, nikakega kompromisa, nikakega polovičarstva — zatorej veljaj moja glasna beseda kralju Petru in njegovemu sinu Aleksandru. Oba naj živita kot svitla reprezentanta zedinjene, enotne, nerazdružljive, mogočne Jugoslavije! (Zborovalci zakličejo navdušeni: »Živjo!«)

Doživeli smo v zadnjih mesecih marsikaj neprjčakovane, kar je bridko segalo v naše izmučene duše. Doživeli smo pa tudi dosti tolažilnega, kar je krepilo naša srca. Tolaži nas, da se je naša stranka otresla ozkih separatističnih mej in da je s pomočjo državnikov in politikov iz Srbije in Hrvatske mogla poseči čez meje slovenske Jugoslavije, da je tako postala člen tiste državne strankine organizacije, kateri je zdrava, trdna in nepremagljiva državna misel prvi pogoj in prvi namen. Ti državni stranki hočemo pripadati, hočemo ji ostati zvesti in toplo vdani.

V drugem pa se imamo ravnati po starodavni zapovedi: »Spoznavaj se sam!« Ta zapoved velja v prvi vrsti slovenskim Jugoslovanom, ki naj korenito spoznavajo same sebe, da pravično ocenijo moč, ki tiči v njih. Te moči naj ne pretiravajo; je sicer velika, a svojo glavno moč črpamo vendarle iz državne skupnosti, tako da s kraljevino Srbov, Hrvatov in Slovencev pade in stoji tudi slovensko Jugoslovanstvo! Ta zavest mora prešinjati nas vse, ker drugače bomo dostikrat napačno sodili o svoji moči, jo bomo prece-nili, in doživeli bomo zopet, da vsled te pre-cenitve ustvarimo samj sebi največjo škodo. Vsikdar pa moramo imeti toliko lastne svoje moči, da če se zgodi to alj ono, če nam krivična politika odseka ta ali onj ud našega telesa, če v Parizu še tako kramarjijo z našo zemljo, naj se zgodi, kar hoče, — toliko lastne moči moramo vsikdar imeti v sebi, da ne izgubimo poguma, da verujemo samj v se in da nikdar ne obupavamo nad svojo prihodnostjo. Naj nam še tako krivično obreže-jo in obstrižejo meje na jugu, naj nam še tako neusmiljeno krčijo meje na severu, pri največji nesreči mora zadoneti iz naše srede orjaški klic, grmeč klic: Kvjšku srca!

Naša stranka goji gotova načela, ki spadajo k njenemu bistvu, in če bi jih ločil od nje, odnesli bi ji kosti in žile!

Med ta načela spada predvsem, da hočemo Slovenci imeti svojo jugoslovansko državo, da hočemo, da ta država požene iz cnako zdravih koreninj, iz katerih je pognala poprejšnja mala država naših srbskih bratov, ki so prelili obilo in dragocene krvi, katere pa niti ena kaplja ni pojila bojišč, ne da bi bila prelita tudi za nas. Mi hočemo, da imej srbski narod, kakor je imel v bojih prvo mesto, tudi vplivno besedo pri ustanovitvi naše države. Srbski duh mora nas vse prešinjati, če hočemo, da ne razpade Jugoslavija v različne kote in koticke, da ne bo vlekel vsak na svojo stran, tako da bomo kmalu imeli državno telo, na katerem bi vsak ud deloval proti drugemu udu. Mi hočemo, da je naša država veličastno poslopje, ki je zgrajeno iz mogočnih kvadrov, katerih vsak se tesno oprijemlje drugega, tako da bo stavba zgrajena za večno in da je ne bo mogla omajati nobena sila!

Da se bo zgradila taka stavba, je pa predvsem potrebno, da dobj svojega čuvarja, ki bode stražil nad njo in s težko roko odganjal vsakega, ki bi hotel ubiti le eno okno na nji. Država je najsvetejša organizacija, in mi zahtevamo od državnikov, da jo obdajo z vsem varstvom in da ne dopuščajo, da bi se smela v imenu napačne svobode izpodkopavati in podirati!

Poročila poslancev.

Prvi je dobil besedo dr. Dinko Puc, zastopnik nesrečne Gorjske v Narodnem Predstavništvu.

V svojem zanimivem govoru slika poročevalec, kako se je združila naša demokratska stranka s hrvatskimi in srbskimi strankami enakega programa v Demokratsko zajednico, ki ima svoje zastopnike v vseh delih Jugoslavije in vseh veroizpovedanj, kako se je vsled tega zedinjenja povečal njen vpliv,

kakor ga dosedaj še ni imela. Poroča nato podrobno o delu v Narodnem Predstavništvu in o težkočah, ki so se pri tem delu pojavile, o staljšču stranke k raznim zunanjim in notranjim političnim vprašanjem. Zaupniki mu slede z vidnim zanimanjem in ko konča, izražajo svoje zadovoljstvo in soglašanje s krepkim aplavzom.

Gospodarsko stanje države.

Poslanec dr. Novak je poročal o gospodarskem stanju države in tozadevnem delu v Narodnem predstavništvu; vprašanje je važno ravnotako kot za meščana tudi za delavca in za kmeta. Navaja finančne težkoče države, ki so dovedle ministra do carinske naredbe in opisuje sodelovanje stranke v tem oziru v parlamentu in izven parlamenta in prosi že sedaj, da se tozadevna resolucija, tičoča se carjne, bo ko stavljena na glasovanje, sprejme.

Agrarna reforma.

Poslanec dr. Kukovec poda svoje poročilo o agrarni reformi v Narodnem predstavništvu. Vprašanje osvetljuje z zgodovinskega vidika od prvega početka v ruskih strelskih jarkih, pri Čelih, Madžarih in pri nas. Omenja ministra Korača in njegovega naslednika dr. Poljaka, potrebo agrarne reforme v prestolonaslednikovem manifestu in v adresni debati, razmotriva nade, ki jih imamo pričakovati iz te akcije, in pojasnjuje njen pomen. Kapitalist naj udejestvuje svoj kapital v industriji, z nakupom državnih papirjev itd., nikakor pa ne bodo več špekulirali z zemljo, ki mora pripasti edinoletu poljedelcu. JDS. se je vedno potegovala za agrarno reformo z vsemi svojim močmi, česar se ne more roči o onj stranki, ki je po svojem zastopniku pisala v Dalmacijo: »Vrlo mnogo nam preti agrarna reforma«.

Samo ob sebi je umevno, da so poslalsalci, med katerimi je bila velika večina poljedelcev, napeto poslušali govornika, ki so ga med njegovim govorom večkrat prekinili z odobravanjem. Da se popolnoma strinja-jo s strankinimi nazori, je pričalo gromovito odobravanje, ko je govornik končal.

Šolsko vprašanje.

Nato je poročal poslanec dr. Pavel Pestotnik o prosvetnem vprašanju. Tudi glede tega vprašanja je storila stranka vse, kar se je storiti dalo. Ustvarila si je splošen pregled stanja izobrazbe in skušala najti način ureditve, ki bi odgovarjal celokupnim interesom. Da to ni bila lahka naloga, se razvidi iz tega, če pogledamo, kake razlike obstojajo v osnovnem šolstvu v posameznih delih države. V Srbiji n. pr. traja šolska obveznost štiri leta, v Dalmaciji šest, ravnotako na Hrvatskem in v Slavoniji, pri nas zopet osem let, po nekaterih krajih se pa dosedaj sploh ni moglo govoriti o kakem obveznem obisku šole. Popolnoma drugačen je pouk muslimanske mladine, kakor pri nas ali drugod. Navaja razlike v uličiščih in strokovni šolstvu. Omenja boj med privrženci humanističnih in realnih srednjih šol glede pouka starih klasičnih in modernih živih jezikov in prejde končno na visoke šole, ki se ustanovijo v Ljubljani, Zagrebu in Beogradu. Ministrstvo polaga veliko važnost na pospe-

ševanje ljudske izobrazbe potom predavanj, knjižnic, kurzov za analfabete, ljudskih uni- verz po vzorcu Danske in Švedske. Mi Slo- venci imamo veliko oporo v ministru Davi- doviću, ki spoštuje naše delo in našo kultu- ro, ker vé, da smo si jo sami pridobili v trdi borbi.

Poročilo je sledilo živalno ploskanje.

Finančne zadeve.

Ker je poslanec dr. Brezigar zadržan, prečita g. prof. Voglar njegovo poročilo, ki nam prikazuje stanje države v narodno- gospodarskem in finančijem pogledu: bre- mena, ki jih bomo morali prevzeti po bivši Avstro-Ogrski, valutno vprašanje, vprašanje državnih dolgov, sistem državnih davkov, carinski sistem, kako stališče zavzema stran- ka k tem vprašanjem itd.

Tudi to poročilo se je sprejelo z zado- voljstvom na znanje.

Strankino zastopstvo v deželni vladji.

Kot poročevalec k tej točki dnevnega reda dobi besedo podpredsednik deželne vlade dr. Gregor Žerjav. Ko ime- nuje predsednik gosp. dr. Ivan Tavčar nje- govo ime, izbruhne po dvorani navdušen aplavz., ki ne preneha še dolgo potem, ko stoji govornik na odru in čaka, da pride do besede. Poslušalci prekinejo tudi med poro- čilom velikokrat govornika in aplavz se ved- no zopet ponavlja. Govornik ugotavlja pred- vsem, da ni kot podpredsednik deželne vla- de nikdar nastopal pristransko, kljub temu da je prišast JDS. Vedno je stal na stališču, da potrebuje Jugoslavija v tem času dobro upra- vo, čisto, nekorpupno in nepristransko. Opo- zarja nato na veliko delo, ki ga je imela po- krajjska vlada od prvega početka pa do danes, opozarja na težkoče, ko je bilo treba informirati razne mislje, ki so se mudile pri nas. Omenja boje za naše severne meje. Danes imamo Celovec in lahko ponudimo temu mestu lepo bodočnost v Jugoslaviji.

Težave so bile pri sprejemanju uradnikov iz zasedenega ozemlja. Prišla je kriza glede prehrane, ali premagali smo tudi to. Uradni- ki so grozili s stavko in batj se je bilo, da popusti aparat ob času, ko so Lahj komaj čakali trenotka, da bi korakafj naprej. Še težje je bilo z delavci. Vlada je povsod stori- la svojo dolžnost in prepričanj smo lahko, da žrtve niso bile zaman. Upalj smo se po- klicati nekatere letnjike pod orožje. Deželna vlada je storila mnogo za vseučilišče in je na svojo roko otvorila tehniški kurz. Dalje navaja, da je vlada morala zadovoljiti ru- darje, če je hotela si zagotoviti reden želez- niški promet in s prometom prehrano. Ome- nja industrijo, ki je med vojno bila zaspala, vprašanje uvoza in izvoza itd.

Deželna vlada je imela pa tudi svoje slabe strnj; pozna jih dobro, ali sedaj jih ne mara navajati. Ker zapušča deželno vlado, prosj zase in za svojega tovariša, dr. Ravi- niharja, absolutorij.

Ob koncu izvajanj dr. Žerjava se je nav- dušeno ploskanje zopet ponovilo.

Organizacija stranke.

K peti točki je podal strankin tajnik, gosp. prof. Breznik izčrpno poročilo o organizaciji stranke in o njenem denarnem stanju ter prečita tudi došle resolucije.

Zaupnja ministru dr. Kramerju.

Gosp. dr. Kukovec predlaga, da se izreče gosp. ministru dr. Kramerju za nje- govo neumorno delovanje polno priznanje in zahvala. Zborovalci sprejmejo predlog z nav- dušenjem.

Debate in razgovorj.

K besedj se oglašijo razni govorniki, med njimi tudi priprosti kmetje.

G. dr. Pestotnik, Peterman, Za- dravec, Deržaj in nekateri drugi pred- lagajo razne spremembe v resolucijah. Re- solucije se sprejmejo enoglasno; enoglasno se tudi izrečejo zaupnice min. dr. Kramer-

ju, gosp. Gregorju Žerjavu in vsem stran- kinim zastopnikom v Narodnem predstavnj- štvu, kakor tudi v deželni vladj.

H koncu prečita gosp. predsednik še po- zdravno brzojavko gg. Milana Pribičevića, dr. Srdjana Budisavljevića in Vilderja in zaključj ob pol 13. zborovanje, pozivljajoč udeležence, da se ravnatoko častno udeleže nadaljevanja ob 15. uri.

Popoldansko zborovanje.

Točno ob 15. uri otvori dr. Kukovec na- daljevanje zborovanja. Podeli takoj k 6. toč- ki dnevnega reda poročevalcu gosp. Adolfu Ribnikarju, poslancu v Narodnem predstavnj- štvu besedo.

»Kmečkj svet« in kmečko tajništvo JDS.

Poslanec gosp. Adolf Ribnikar po- rač nato obširno, kako si strankino vodstvo predstavlja izpremembe dosedanega štatuta, da pride v stranki kmečkj stan do večje ve- ljave.

Za posvetovanje in odločevanje v sta- novskih in strokovnih kmečkjih vprašanjih se osnuje v okrilju JDS in v pomoč načelstvu stranke agrarno-strokovna organizacija pod naslovom: »Kmečkj svet«. To se sestavlja tako, da volj vanj vsaka okrajna organizacija po enega posestnika, izvrševalnj odbor izmed članstva JDS toliko kmet. strokovnja- kov, kolikor je potrebno. »Kmečko tajni- štvu JDS« naj tvori posredovalnico med kmetiskim članstvom in vodstvom stranke. Vodj naj ga poseben kmetijski strokovnjak pod nadzorstvom »Kmečkega sveta«.

(Zanimivo poročilo priobčimo v prihod- nji številki dobesečno).

Gosp. dr. Lavrenčič predlaga k po- ročevalčevemu predlogu nekatere spremem- be, ki merijo na to, da bi se kmečkj stan kol- likor mogoče osamosvojil v okvirju stranke; tudi predlaga naj se rabi beseda kmečka »zbornica«, ampak kmečkj »svet«. V toza- devno debato so posegli razni drugi gover-

Pomoč alkoholikom in njnjh svojcem.

Alkoholizem je socijalno zlo, v dvojnem pomenu besede. Prvič zato, ker to ni le bo- lezen posameznikov, marveč človeške druž- be kot take in drugič, ker se da ta bolezen ozdravili edino le s socijalnim delom, ki ga ne morejo vršiti samo posamezniki, marveč se ga mora oprijeti po svojih organih tudi najmočnejšj družabni organizem država.

Naša javnost vidi v pijancu brezčastne- ga in delomrznega človeka, ki bi lahko opu- stil brezumno uživanje alkohola, ko bi le hotel. Alkoholizem je po njenem mnenju le privatna zadeva vsakega posameznega in zato se ne briga veliko zanjo.

Ta sodba je krivična. Med skrbstvom za slepce, gluhone, pohabljenj in jetične ter skrbstvom alkoholikov obstoji važna razlika. Med tem ko prvi prosijo pomoči, je drugi največkrat odklanjajo, ker ne vidijo, ali noče- jo viditi svoje nesreče in nesreče svoje dru- žine. Alkoholika je treba učiti, da spozna svojo bolezen, vzgojiti mu je treba voljo k rednemu in zmernemu življenju. Izpodbiti se mu mora dobra vera in zaupanje v pivske tovariše, ki ga odtegujejo družini in dostoj- nemu družabnemu življenju.

Da pritegne te naloge v svoj delokrog — kamor tudi po vsej pravici spadajo — ter jih po svojih močeh kar najpopolnejše reši, je Deželna vlada za Slovenijo z naredbo z dne 22. maja 1919 ustanovila pri poverjenj- štvu za socijalno skrb poseben **Protialkohol- ni oddelek**. Ta oddelek skrbi za alkoholike in člane njihovih družin med drugim:

a) Kot posvetovalen in posredovalen organ;

b) s tem, da skrbi za pravno varstvo družinskih članov alkoholikov, zlasti otrok in

c) za zdravljenje alkoholikov.

V interesu javnosti je, da vsi dobro mi- sleči, podpirajo urad, ki upravlja socijalno skrb alkoholikov. V Ameriki, Angliji, Švici, Nemčiji, Belgiji itd. vzdržuje zasebna člove- koljubnost že več let s prav lepimi uspehi nad 400 takih uradov. Tudi pri nas bi bilo nujno potrebno, da se javnost zainteresira za naloge, ki jih ima državni Protialkoholni urad, ker bo mogel edino le tedaj, doseči za- željene uspehe, ako ga bo občinstvo v nje- govem delovanju primerno podpiralo. Zato hoče podpisani urad v naslednjem opozoriti javnost na svoj delokrog, da bo vsakdo ve- del, kdaj naj se obrača nanj.

Protialkoholni oddelek nastopa pred- vsem kot posvetovalen in posredovalen or- gan, za alkoholike, člane njihovih družin, kakor tudi za prijatelje treznosti. Žene, otroci, bližnji sorodniki in prijatelji, ki bi radi pomagali revežu, vdanemu alkoholu, ter ga pripravili zopet k treznemu in redne- mu življenju, naj se zglase pismeno ali ust- meno pri tem uradu za svet in morebitno po- moč. Ta urad ima nalogo posredovati v spori- h med alkoholikom in njegovo družino, da se poravnajo na lep način brez hrušča in trušča, brez sodnije in brez nepotrebnih stroškov. Stranke, ki se iz umljivih razlogov sramujejo iskati v teh zadevah kje drugje pomoči, se pri tem uradu lahko zaupno zgla- sijo, ker ostane njihova zadeva tajna.

V slučaju, kjer posredovanje ne bi uspe- lo ter so družinski člani zlasti otroci alkoho- lika potrebni posebnega pravnega varstva, jim bo Protialkoholni oddelek tako varstvo preskrbel in zasigural. To velja zlasti za mladoletne otroke, ki so v nevarnosti, da jim njihov oče, ali mati, ki sta vdana alkoholu, napravita vse premoženje tako, da za njho- vo vzgojo ne bi ostalo potrebnih sredstev. Zato bo ta urad na zahtevo izposloval, da se postavim takim otrokom dober varuh, ozi- roma, da se oddajo v primerno vzgojevali- šče. Ravnatoko se bo na zahtevo poskrbelo,

da se postavi alkoholik zapravljivec pod ku- ratelo. V interesu svojcev alkoholikov bo ta urad posredoval, da prepreči ločitev zakon- skih ali na izrecno željo žene oziroma moža ločitev pospeši.

Enako bo Protialkoholni oddelek posre- doval tudi, da se pogodbe sklenjene v pija- nosti razveljavijo, kolikor je to v okvirju za- konitih določb možno.

V delokrog tega urada spada nadalje, posredovanje, da se delamrzne, alkoholu vda- ne osebe, ki so alkoholiki, spravijo v pobolj- ševalnico oziroma po potrebi tudi v prisilno delavnico.

Vážna je tudi naloga protialkoholnega oddelka, da skrbi za zdravljenje alkoho- likov. Ta točka obsega zdravljenje doma s tem, da se odpravi iz alkoholikove hiše ves alkohol, da se družinski člani alkoholika po- učijo, kako, da morajo vplivati na slednjega z zgleodom ali na kak drug način, dalje s tem, da se pivcu v prostem času pomaga do pri- mernega duševnega razvedrila ter se tako od- tegne priliki za pijačevanje. Drugič pa spada tu sem oddaja alkoholikov v zdravlilj- šča. Dokler se ne ustanovi za alkoholike po- sebno zdravliljše, bo treba za zdravljenje te vrste pacientov ustanoviti vsaj pri eni izmed že obstoječih bolnišnic poseben od- delek.

To je na kratko delokrog na novo usta- novljenega Protialkoholnega oddelka, koli- kor se tiče neposredno alkoholikov in članov njihovih družin. Ker je alkoholizem brez dvoma naše največje narodno zlo, je gotovo dolžnost vsakega poštenega Slovenca in Ju- goslovana, da po možnosti sodeluje pri delu za streznenje našega naroda. Ako pa kdo ne more ali noče pri tem sodelovati, naj vsaj ne ovira pri delu onih, ki vrše v tem oziru svojo narodno dolžnost.

Protialkoholni oddelek pri poverjenjštvo za socijalno skrbstvo.

njkj (dr. Dimnik, Oblak, Tavzes, Pesterman). Zlastj se je izrekel proti vsaki cepitvi stranke bivši župan v Kranjski gori, gosp. Peterman, ki je v priprostitih, a jedrnatih besedah poudarjal, da je potrebna sloga, kajti »kjer se dva tepeta, tretji klobuke pobira«. 26 let so vodili politiko in kmeta za nos Šuštercijanci; kam nas je to privedlo, vidimo vsi. Prišel je do prepričanja, da je treba sedaj kreniti drugo pot, ki vodi v demokratsko stranko, v kateri so združeni vsi stanovi. Prosi torej, da se glasuje za predlog g. Ribnikarja. Besedam priprostega pa razumnega moža je sledilo nepopisno navdušenje in zborovalci so sprejeli predlagane spremembe statuta, potem ko je tudi g. poslanec Ribnikar pristal na to, da se rabi namesto besede »zbornica« »svet«.

Nato se prečita poročilo o volitvah.

K zadnji točki slučajnosti se oglasi med drugimi tudi neka gospodična z dežele, ki se pritožuje nad postopanjem duhovnikov, ki se skušajo na umazan način maščevati nad vsemi, ki ne trobijo v njihov rog. Prosi, da bi gosposde poslanci kaj ukrenili v obrambo takih žrtev.

Lepo uspeli shod se zaključi ob 17. ur 10 minut.

Razlastitev in razdelitev veleposesestev.

Nemški viteški red.

Kakor razvalilne roparskih gradov, tako nas Slovane tudi ta red spominja na brezpravnost in suženjstvo, na tiste grozne čase, ko se je širila in utrjevala krščanska vera iz germanskih krajev s križem in mečem, a krščenj so bili obenem tudi zasluženi nemškimi vitezi. Nemški viteški red ima svojo matico na Dunaju, a poglavar mu je habsburški krvnik Evgen. Torej so dani vsi zakonski pogoji, da se postavi njegovo premoženje v naši državi pod nadzorstvo. Na Kranjskem se je razpadel ta red poglavito v Beli Krajini (Metlika, Podzemelj, Semič, Črnomelj, Vinjca). Povsod ima obsežna posestva, samo v črnomaljski občini okrog 80 ha rodovitne zemlje. Še večja posestva in grad ima v Metliki. Red zemlje ne obdeluje, torej je tudi ne potrebuje. Oddaja jo v najem za oderuško najemljino. Letos je ponekod zvišal najemlino kar za 1000%. Ker oskrbujejo redovni duhovniki ondotne župnije, bo pač treba zadevo rešiti sporazumno s škofijskim ordinarijatom. Ni nam znano, v kakšnem pravnem razmerju je red z vrhovno cerkveno oblastjo. Vsekakor je razmerje nezdravo, ker duhovniki nemškega viteškega reda smatrajo svoj red za nekako državo v državi, kar dokazuje posebno vjniški župnik König, ki prezira ukaze svojega škofa (za našo novo državo in za dinastijo niti besedice še ni črnil v cerkvi, a tudi za naše posvetne oblasti se dosti ne briga, temuč dela svojo republikansko politiko po Radićevih programih). Podobno zmedene pojme o naši državnosti je sejhal tudi semiški nemški »vitez« Dostal. Na Štajerskem ima red velika posestva v ormoškem in ljutomerskem okraju. Zahtevamo, da se premoženje nemškega viteškega reda stavi nemudoma pod državno nadzorstvo. (Se je že zgodilo. — Opomba uredništva.)

Knez Auersperg v Črnomeljskem okraju.

Knezova posestva segajo v občine Čepље, Dol. Podgora, Planina in Starj trg. Večinoma so to gozdovi. Mnogo tega sveta so si Auerspergi pridobili od domačinov na zvižaden način, kar lahko potrjuje posebno starejši »Poljanci« (prebivalci Starega trga in Predgrada). Krivica se mora popraviti. Posebno računajo Poljanci na gozd Grajca, ki meri okrog 200 ha. Občani žele dobiti gozd v skupno last, kakor imajo Kamničanje v svoji meščanski korporaciji.

Oklic za Vidov dan v Sloveniji.

Slovenci in Slovenke!

Največje zanimanje in živahno delavnost oblasti kakor tudi zasebne dobrodelnosti tvori skrbstvo za ubožne vojne pohablence in svoje onih, ki so padli v vojni. V Sloveniji imamo okrog 50.000 vojnih poškodovancev in še več sirot in vdov, ki objokujejo svoje drage, ki so ostali na bojnem polju. Dokler se potom parlamenta ne rešijo novi zakoni o vojaški preskrbovalnici, ne morejo pristojne oblasti poljubno prezreti sedaj še obstoječih, toda času neprimernih zakonov. Kaj pa naj začne za delo popolnoma nezmožen oženjen invalid v 60 K na mesec; kako naj izhaja vojakova vdova, ki ima pet nepreskrbljenih otrok z le 29 K pokojne na mesec? Dolžnost nas vseh je, da te nedostatke nemudoma odstranimo, da omilimo bedo vojnih zrtev; oni, ki so v vojni toliko pretrpeli, opravičeno pričakujejo naše pomoči. Zato prosim vsa županstva, župne urade, šolska vodstva, društva in korporacije, da v praznovanje Vidovega dne prirede sporazumno v vseh mestih, trgih in občinah Slovenije

due 12. julija 1919

Cvetlični dan

v prid vojnim invalidom, vdovam in sirotam padlih ali umrlih vojakov.

Pomagajmo in dajmo toliko, kolikor moremo. Z veseljem podpirajmo tiste reveže, ki so v največji bedi, ki jih muči lakota in trpljenje, ki že skoraj obupavajo. Slovenci in Slovenke! V teh težkih časih, ki so se nam vsilili proti naši volji, pokажimo smisel za skupnost, spolnujmo pravo ljubezen do bližnjega, da olajšamo gorje, katero je povzročila svetovna vojna. Kar storimo vojnim pohablencem in svojim padlim, je le skromen znak hvaležnosti, katero jim dolgujemo. Skrbel bom za to, da se bodo vsa darila porazdelila med najpotrebnejše. Organizacijo cvetličnega dneva po posameznih krajih prepustim županstvom, župnim uradom in šolskim vodstvom; vsa društva in korporacije prosim, da pri tem sodelujejo. Nabiralci denarja naj imajo legitimacije, da se izključi vsaka zloraba. Prosim, da se pošlje nabrani denar podpisane poverjeništvu v Ljubljani. Uspeh bo objavljen v vseh dnevnikih.

Pojasnilo

Cvetlični dan v prid invalidom je določen na imendan kralja Petra I. 12. julija 1919. V kmečkih občinah in industrijalnih krajih ni pričakovati od cvetličnega dneva mnogo uspehov, ker pade ta dan na delavnik, ko je vse prebivalstvo pri svojem delu. Da se tudi ti kraji pritegnejo k sodelovanju, je poverjeništvu za socijalno skrb povabilo županstva, župne urade, šolska vodstva, društva in korporacije, da so priredili cvetlični dan v nedeljo, dne 6. julija.

V Ljubljani, dne 30. junija 1919.

Deželna vlada za Slovenijo, poverjeništvu za socijalno skrb

Poverjenik: Prepeluh a. r.

Dopisi.

Iz tratarske občine v Poljanski dolini. V zadnjem dopisu od nas se razpravlja o Kumrovi zapuščini, pravzaprav daritvi cerkvi ene hiše in nekaj sveta. Stvar potrebuje več jasnosti, zato bodi dovoljeno, da se še enkrat pečamo s to zadevo. Ne gre se tu toliko za to, kdo kaj in koliko daruje, to je njegova zasebna stvar, a tu, v tem slučaju je treba vpoštovati domovinsko, državno stran. Znano je, da bo treba od premoženja, med vojsko pridobljenega, to je od vojnega dobička, odšteti precejšen del državi. Plaćati bo znatne davke, katere že nekateri tudi plačujejo v precejšnji meri. Ti davki so tudi popolnoma

pravilni, samo da bodo na vse vojne dobičkarje pravilno in primerno razdeljeni. Da bi pa eden plačeval, drugi pa spravljaj, če tudi cerkvi daruje, to je pa krivično! In to je tudi tukaj. Kumer (Martin Vodnjak) na Tratju je vojni dobičkar. Med vojno je prišel do lepega premoženja, o čemur se prej ni moglo trditi. Bil je dobavitelj živine za deželno vnovčevalnico ali pravzaprav vnovčevalnico, kakor so jo nazivali kmetje. Kakor vnovčevalnica sama, ali gosposde pri njej, so zaslužili težke tisočake, tako je imel tudi vsak dobavitelj masten zaslužek, posebno, če se je dobvalo samo od posameznega teleta mesto 3 do 5 kron 50 do 80 kron, ki se jih je nabavljalo ali odkazalo posameznim mesarjem. Če že pri enem teletu toliko, kaj še le pri živini in prašičih! In take mastne kupčije je delal naš Kumer med vojno kot dobavitelj. Ni čuda, če zdaj odstopa en del tega dobička cerkvi, pravilno zapnišču. Hvaležnost je nekaj lepega. In naš Kumer je povejmo še to, da to šustercijanstvo tu pri stercijanskega našega župnika do te dobičkarne službe. Počez vsega dobička mu ni bilo treba k vojakom; bil je ves čas na varnem doma. Ker pa že imenujemo šustercijanstvo, povejmo še to, da to šustercijanstvo tu pri nas še prav bujno cvete, seveda bolj natihem v drugi obliki. So pa ti ljudje kakor so bili, žele si nazaj časov, ko je njim tako bujno šla pšenjca v klasje. In naš namen je tu, da opozorimo javnost, da se take bogataše tudi primerno obdavči, kakor se to godi že z drugimi, recimo naravnost, vojnimi dobičkarji v dolini. Tu ne sme biti nobene razlike, nobene izjeme, če tudi si hoče kakor tukaj, svojo vest lajšati z daritvijo cerkvi. Nič bi ne rekli, ko bi to daroval občin ali v občinske blage namene, v dobro občinskih revežem. Pa to je le želja, ki se ne bo izpolnila. Kar je tu povedanega, je pribito. Dobivalo in jemalo se je provizije in lahko trdimo, kupčevalo se je naravnost v njegovo, Kumrovo korist. To lahko pred vsakim sodiščem dokažemo. Kakor druge, tako se naj smatra tudi njega za vojnega dobičkarja in temu primerno obdavči. To je naša zahteva, brez vsakih izjem in za vse enake pravice in dolžnosti. Da bi tu zopet posredoval kak župnik, to bomo že zasledovali in tudi znali preprečiti.

Iz Roba. Naša krajevna organizacija JDS je stavila na nadzorništvo turjaške graščine vprašanje, kje, kako in kdaj se bo bode odajal les tistim, kateri nimajo lastnega gozda, ki pa les nujno potrebujejo. Pri tem se je v prvi vrsti mislilo na tiste, kateri so v resnici navezani na graščino radi drv, in pa na sodarje, kateri preživijo sebe in svoje z izdelovanjem škafov, pa nimajo svojega lesa, da so takorekoč prisiljeni les kupiti od graščine, ker ga drugje ne dobe. V odgovoru se glasi med drugim, »da se bo željam ljudstva pri oddaji po možnosti ustreglo, kolikor dopuščajo razmere. V ta namen je neobhodno potrebno, da se zglasijo vsi lesa in drv potrebni ljudje, ki nimajo lastnega gozda, najmanj eno leto poprej pri gozdarskem upravitelstvu graščine Turjak, pri gozdnem svetniku Josipu Schautu v Namršlu, da zbere in zabeleži vse različne želje ljudstva«. Tako torej, eno leto poprej mora delavec naznaniti, da bi rad dobil eno ali dve smreki za izdelovanje škafov. Pri tem pa je še veliko vprašanje, če jih v resnici dobi. — Ako se vloži kakšna prošnja in najsibode na katerikoli višji urad, je navadno rešena v treh mesecih in to najkasneje. Nadzorništvo turjaške graščine pa premišlja in tuhta eno celo leto, ali bi se dalo temu ali onemu revežu eno smreko ali ne. Vemo sicer, da se stvar malo zavlačuje, ker uraduje gospod nadzornik Obereigner v Ljubljani (v Turjaku, oziroma Namršlu pa delajo Schauta in drugi kar se jim zljubi) ali eno leto??? S čim pa naj se preživi dotični delavec potem do drugega leta, ako ne dobi letos njemu potrebnega lesa? Priznamo, da nadzornik ni poučen o naših razmerah, ali to ni naša — ampak krivda njega samega, kajti ako hoče on delati po željah ljudstva, — in to tri odločno zahtevamo — se mora sam na mestu prepričati, kakšne

razmere da so. Če pa misli nadzornik, da bo svojo osebo (plemeniti Obereigner) preveč ponjzal, ako se bo pečal z zabitimi kmeti, in bode pri njemu merodajno le to, kar mu natrobi v ušesa Schauta, potem bode sicer država imela nekaj koristi, ker se ne bode denar razmetaval tako kakor prej, ljudstvo, oziroma kmetje in delavci v okolišu pa so še na slabšem kakor poprej. Za tako nadzorništvo se mi zahvaljujemo. Kakor smo bili veseli, ko smo zvedeli, da je dobila turjaška graščina nadzornika, ravno tako nas bode veselilo, ako slišimo, da je gosp. pl. Obereigner odšel in da je prišel na njegovo mesto mož, ki v resnici zasluži ime nadzornika. Gospodu pl. Obereignerju pa bodemo hvaležni na veke, ako vzame pri svojem odhodu tudi oba gg. Schauta.

Iz Dvora pri Žužemberku. Naše sosednje šolske občine Vavtavas, Soteska in Toplice so imele maše v proslavo kralja Petra. Tudi naša šolska mladina je pod vodstvom učiteljstva došla k fari v Žužemberk, kjer pa jo je znani šusteršičevce kaplan Gnidovec, ki je obenem katehet na Dvoru, odpravil, češ, da so vse maše že oddane. Ta dušni pastir se je v avstrijskih časih ob podobnih prilikah kar cedil patriotizma in udanosti za cesarja in Avstrijo. Sedaj ni črnil niti besede, kdo je Peter in kaj pomeni za nas to ime. Njemu je bil pač pri srcu ošabni nemški staroplemiški cesar — trinog, nima pa nobenega srca za kmečkega kralja Petra! To je tisti Gnidovec, ki se je o Trumbiču pri občinski seji izrazil, da je konjski mešetar in nič vreden človek. In Trumbič je naš zunanji minister in prvi borec za naše osvobojenje. Gnidovec se je tudi izrazil nekoč pred razsulom: »Bog varuj, če pridemo pod Srbe!« In vendar pomeni Srbija za naše kmete rešitev. Kje so odpravili veleposestva in grofe ter kneze tako hitro kot pri nas? In ta Gnidovec sedaj snuje »Kmetске zveze? Kdo mu bo verjel? Pri nas vemo vsi, razven par avstrijskih prodancev in zaslepljenec ter starih žensk, da je to le farovška vaba, da si ohranijo gospodje biro in moč!

Iz Šoštanjca. V složni zvezi s šoštanjsko občino, narodnimi društvi, okoličani, posebno vrlimi Družmirčani slavil se je tudi tukaj Vidov dan. Bakljada se je pomikala po jugoslovanskimi in narodnimi zastavami ozaljšanih in razsvetljenih ulicah; petje narodnih pesmi, predavanje o zgodovini in pomenu Vidovega dne je zanimalo v nas kres narodnega navdušenja, ki nikoli več ne ugasne. V nesreči skaljena narodna zavest je rešila Srbe, bo rešila tudi nas. Kako se je začetkom svetovne vojne žrtvoval Princip za princip svobode — bomo vstali vsi — sami Principi — kakor en mož za princip samoodločbe, ki je posledica naslednjega izvajanja načela svobode, za naše Korošce in Primorce. Usoda, ti nisi brez namena krstila jugoslovanskega mučenika svobode s Principom! — Enoglasno sprejeta in deželni vladi za Slovenijo poslana resolucija se glasi: 1. Protestujemo zoper razkosanje našega naroda in naše domovine, ker je tako postopanje proti načelom svobode, samoodločbe in demokratizma. 2. Svarimo merodajne činitelje predno končnoveljavnost določijo naše meje na jugu in severu — da se ravna le po pravih pravice, demokratičnih pravih enakopravnosti in enakoveljavnosti za vse narode, da se stavba miru — ker na pesek zidana — vnovič ne razruši. J. S.

Iz Ajdovca. Ze sili avstrijska sodrga v ospredje. Prve dni ali mesece so se poskrili kot gotova žival v luknje, sedaj prihajajo na dan, ker čutijo potuho od zgoraj. In tako so ti »Novičarji« in »Resničarji« ali župnik Žust sedaj na delu za »Kmečko Zvezo«, ki ni nič drugega kot sredstvo, da se duhovska naša gospoda ohrani pri beri in moči. Toda vse vam ne bo več pomagalo, Ti vaši zadnji napor, so vaša labudja pesem. G. Nace! Goto vo je, da imate časa preveč prostega. In kaj ste napravili, vi kmečki »zvezar« za kmeta

dosedaj? Zakaj ste bili zadovoljen s knezom in ste zadovoljen še danes z gozdarjem Ruthom? Zakaj ne znate ubogim kmetom pripomoči do lesa pri novi upravi v Soteski po znižanih cenah? Če še tega ne zmorete, kaj se potem more pričakovati od vaše kmečke zveze? Gospod Žust, to je čisto navaden lim in zato imajo naši ljudje prav, ko pravijo, da se vpisujejo pri vas le radi ljubega miru, volili tako ne bodo z vami, kar je brihtnih. Prihodnjič enkrat se bomo, ker ste že začeli, temeljiteje pomenili in vam nekoliko natančnejše izprašali vašo vest.

Iz Sodražice. Pred štirinajstimi dnevi se je vršil pri nas važen sestanek županov in narodnih mož iz sodnih okrajev Kočevje, Ribnica, Vel. Lašče in vasi Dobropolje. Sestanka so se udeležili tudi gg. okrajni glavar dr. Fran Ogrin in zastopnik industrije, trgovine, kmetovalstva itd. Namen sestanka je bil doseči soglasje glede razdelitve srednjih in strokovnih šol po okraju. Gospod poverjenik Verstovšek je v kratkem podal zahteve posameznih občin v okraju, na kar se je po daljši debati sklenilo: 1. v Kočevju ostane gimnazija, ki naj se po možnosti spremeni v realno višjo gimnazijo. Jeseni 1919 se otvori na dosedaj nemški gimnaziji v Kočevju prvi popolnoma slovenski razred realne gimnazije, ki naj se od leta do leta izpopolni v popolni slovenski srednješolski zavod. 2. V Ribnici se jeseni 1919 otvori meščanska deška šola, ako bo dovolj učencev in da občina na razpolago potrebne prostore s pritklinami. 3. V Sodražici se osnuje čimprej vzorna delavnica s potovalnim učiteljem, katere namen bodi pomnožiti in spopolniti izdelovanje lesnih izdelkov vseh vrst, kot prehodnica lesne obrtne šole. 4. V Vel. Laščah naj se otvori čez zimo gospodarski in gospodinjski tečaj. Hvala vsem, ki so se zavzemali, da dobimo enkrat tudi mi Sadržanje prepotrebno vzorno delavnico. Prosimo še, da bi kaj kmalu prišlo do izvršitve tega sklepa.

S Posavja. »Zbirka grešnikov« iz one železne dobe, prepolna najčarobnejših spominov, posveča pod zaglavjem »Zasebna zabava« tudi našemu g. nadučitelju A. Perku par vrstic, ko piše: »Občini Ježica ostane v trajnem spominu, obdan okoli svoje votle glave z nebeško-lepim oblakom avstrijske glorijske tudi tedanji nadučitelj A. Perko, ki je za časa tudi zanj »bridke« vojne tako nesebično pomagal zavleči občinski voz iz pravih kolesnic na blatno pot, v napačen tir. Bog plati . . .!« — Da, bog plati, tisočero, prvično plati, kličevo tudi i mi iz globine naših src. Bog mu plati tako, kot »kranjskemu tigru« dr. Šusteršiču, možu žalostnega spomina, po čegar stopinjah je Perko vztrajno hodil. — Kako je možakar preživel svoja mladostna leta, kako je nadalje živel, mi ni znano. Jaz ga srečam prvič na poti v škofjeloške hribe, kamor je bil za kazen prestavljen. Tu se je očitno poboljšal in se vpisal kmalu nato med »Slomškarje«. Zdi se, da je bil to nek rezervar za Šusteršiča, ki je bil v tistem času glavar Slovenske ljudske stranke in sploh največja, najvplivnejša oseba na Kranjskem. In Šusteršič je bil oni »dobrotnik«, ki nam je poslal svojega apostola — A. Perka — potem ko se je poboljšal med Slomškarji, kot agitatorja svoje ideje na Ježico, kjer je bilo vsled smrti pokojnega nadučitelja Tavželja izpraznjeno učiteljsko mesto. (Takih »bлагословov« ni bila deležna le Ježica!) G. Perko je torej Šusteršičijanec in poslan na Ježico samo iz političnih nagibov. V svojih političnih stremiljenjih ga je zvesto podpirala klavrna, brezsrečna kreatura, naž »Simn«, v boju za obstanek sta podlegli tudi obe gđe učiteljici. V vojnem času pa je postal g. Perko član občinske aprovizacije in — kdo ve, ni li tale čudak mislil zamenjati svoje pedagoške (vzgojiteljske) palice z vladarskim, večno zelenim žezlom posavskega župana!?! — Dejstvo je, da mu vzgoja mladine ni bila pri srcu, da si kot mladenič

ni prisvojil nobenih idealov (vzorov), ki bi jih v poznejšem življenju mogel obdržati. Kje pa je vendar izkupiček, kakor tudi denar za ona drevesa, ki so stala ob vašem prihodu na Ježico na šolskem vrtu in ste jih vi prodali? Mi vemo, kje, in drugič tudi to povemo in obenem označimo kraj, kamor ga bomo odposlali. Povemo vam pa in to si spričo slabega spomina zapišite za ušesa, da potem, ko spravimo občinske račune v red (sedaj so že menda pri državnem pravdnistvu), da bo potem naša glavna skrb, posvetiti vso pozornost naši šoli in jo povzdigniti na ono stopinjo, ki jo kot šola na Ježici, najbližji okolici Ljubljane, potrebuje in zahteva, da bodo namreč naši otroci že na Ježici dobili izobrazbo, kolikor se je zahteva za vsprejem v višje ljubljanske šole. Seveda je za to treba zmognih učnih moči.

Iz Mokronoga. (Nemška olika!) Sokol v Mokronogu namerava zgraditi društveni dom, v katerem bi našla vsa slovenska društva svoje zavetišče, v slučaju vojne pa bi se dala cela stavba vojni oblasti na razpolago. Sokol v Mokronogu se je vsled nakupa stavbnega zemljišča obrnil na nemškega odvetnika dr. O. Vallentschaga v Ljubljano, ker ima isti tam graščino in mnogo posestva. Nemški odvetnik Vallentschag pa na ponovna vprašanja ni odgovoril, kar mora služiti v dokaz, da »Sokol« in vojni oblasti ni naprodaj njegov prostor. »Sokol« v Mokronogu goji telovadbo tudi z naraščanjem pod strogim nadzorstvom, kar bode vojna oblast gotovo odobraval. Ako si pa društvo »Sokol« nalaga poleg telovadbe tudi skrb za lastni dom, kateri bi objednem služil tudi državi, je neumljivo, kako si upa nemški odvetnik v Jugoslaviji postopati tako, kakor postopa imenovani. Merodajne oblasti naj vzamejo ta slučaj v vednost in ravnanje.

Iz Stične. (Samostanske kupčije z jajci) Spominjamo se še vsi, kako veliko pomanjkanje jajc se je občutilo kmalu po izbruhu vojne z Italijo. Naše stolno mesto Ljubljana ni imelo jajc niti za težko bolane v bolnicah, niti za doječe matere in dojenčke. Državni uslužbenci, reveži in begunci za drag denar niso mogli stakniti niti enega jajca. Čudila se je naša prestolica, čudili smo se posebno mi Dolenjci, kam izginjajo jajca, vedoč, da ravno naši Dolenjci producirajo obilno jajce. Le po naključju se je ta stvar pojasnila. Samostanska trgovina je izvažala jajca v nemške kraje Avstrije, posebnoma v Tirole. Samostanska trgovina imela je zopet nakopičenih v kletih skritih 39.000 kosov jajc Pater Herman (zagrinjen Nemeč!) in njegova udana intimna prijateljica - prodajalka Tilka lazila sta okrog različnih nemških vojaških oblasti, da bi dobila dovoljenje za izvoz celih 39.000 jajc v nemške dežele. Po naključju je zvedela za to peklensko nakano aprovizacija naše prestolice. Naš vrlo marljivi somišljenik in sedanji narodni poslanec Ribnikar je provzročil komisijonalno pregledovanje samostanskih trgovskih prostorov in kleti. Komisija, obstoječa iz članov politične in sodne oblasti je to trgovino prisilila, da je oddala ogromno množino jajc našim bednim rojakom v Ljubljani. Le tako se je preprečila hudobna nakana teh pohlepnežev. Vprašamo se le, kako je bilo mogoče tem ljudem nakopiti toliko zalogo jajc v času ko so drugod naši rojaki od bede in lakote ginjavali. Brezvestna hinavščina je k temu pripomogla. Naše zares verne in poštene ženske so si mislile, da samostanska trgovina ne hlepi po izkoriščanju žalostnih razmer ter da prodaja jajca sproti vojaškim bolnicam ter da so deležni teh jajc tudi njih bolni in ranjeni možje in sinovi. Iz daljne okolice so nosile jajca v to trgovino ter s solznimi očmi rekly »kaj za to, če jih tudi tukaj nekaj ceneje prodamo, saj bodo jih prodali po nizki ceni za »Rdeči križ«« Pa so se kruto varale naše poštene okoličanke. Oholi Nemeč v Tirolah je obljubil visoko

ceno za jajca, in ta lakomna svojat samostanske trgovine je bila takoj pripravljena izvršiti oderuško kupčijo. Pa bi človek mislil, da so nemški patri pustili saj tiste krave kronice našim ženicam. O ne, pater Štefan, rojen bavarski Nemeč, je tekal od hiše do hiše ter prihranke naših ženic pobral za vojno posojilo. Marsikatera naša hiša obupno zre v bodočnost. Otroke bo treba odpraviti, hčeram dati primerne dote, a vse prihranke je izprešal ta hinavski nemški pater za to, da so dalje časa naši sinovi, možje in očetje stali v strelskih jarkih. Zakaj pa ni Štefan tudi Hermanovi zvesti prodajalki Tilki rekel, naj da denar, ki ga je zaslužila pri oderuških kupčijah, za vojno posojilo? Tilka si je kupila v Novem mestu veliko hišo. Od kod je vzela denar? Ko se je vojna nagibala h koncu in je videla, da z rdečeličnim patrom Hermanom ne bo mogla celo življenje kupčij delati, si je kupila povrhu še moža, a denarja ima še vedno dovolj. O tem poglavju bomo sicer še obširneje pisali, a že danes povemo: Ves smrad, ki se je nakopičil v naši lepi Stični, od kar sta prispela sem pater Herman in Tilka, bomo brezobzirno razkrili. Le ne razburjajte se, gospoda! Kar smo dosedaj povedali, še niti senca ni vsega, kar bomo še prisiljeni obelodaniti. Naše shode imenujete »ciganske shode«, našim sicer revnim, a poštenim pristašem pošiljate pisma s tako zlobno in nemoralno vsebino, da se čudimo, da li smo res tam nekje na Pruskem. Obžalujemo, da trpi ugled tudi drugače vsega spoštovanja vrednih gg. patrov Roberta, Benedikta in Dominika ter nekaterih mlajših gospodov. Pa izvažala nas je svojat iz te trgovine, in za to odklanjamo vsako odgovornost.

Politične vesti.

Vse nemške države so odobrile mirovno pogodbo.

Mirovna pogodba z Nemško Avstrijo. Mirovna konferenca je dovolila Nemški Avstriji dva tedna rok za odgovor na mirovne pogoje. Vsekakor mora biti mir podpisan še ta mesec.

Novi predsednik češke vlade je postal dosedanji poslanik T u s a r.

Slovaška osvobojena. Na ukaz antante so se Madžari umaknili iz vseh pokrajin, kjer žive Slovaki. Vse te kraje je zasedla čehoslovaška vojska.

Veliki izgredi v Italiji. Zaradi draginje se vrše po vseh italijanskih mestih hudi izgredi, pri katerih je bilo mnogo oseb ubitih. Drhal ropa po trgovinah in zasebnih hišah. Proglašena je splošna stavka.

Italijani napadajo Francoze na Reki. Zadnje čase se neprestano ponavljajo besni napadi Italijanov na francosko vojaštvo. Napadov se udeležujejo v civilno preoblečeni italijanski vojaki. Ranjenih in tudi ubitih je bilo že več oseb. Par francoskih vojakov pogrešajo. Posebno srditi spopadi so bili zadnje nedelje. Reški prostovoljci in italijanski vojaki so hoteli z ročnimi granatami naskočiti francosko bojno ladjo, iz katere so začeli Francozi v svojo obrambo streljati. Obležalo je več mrtvih in ranjenih. Pozneje se je razvil po ulicah splošen boj. Italijani so celo iz hiš streljali na Francoze. Mrtvih je blizu 20 francoskih vojakov. Vedno jasneje se kaže, da so Italijani zvezani z madžarskimi boljševiki ter vsled tega hočejo pregnati francosko posadko, ki straži zaloge in dovoz antantni vojski proti madžarskim komunistom.

Agrarna reforma in samostani. Karlovški metropolit je naprosil ministra dr. Poljaka, naj bodo samostanska posestva izvzeta pri agrarni reformi.

Hindenburg se hoče žrtvovati za Viljema. Ker antanta odločno zahteva, da se ji izroči bivši cesar z ostalimi sokrivci vojne, je stari Hindenburg brzojavil državni predsedniku, da prevzame odgovornost za vse odredbe in dejanja med vojsko. Tudi cesarjevi sklepi in

ukazi so bili baje izdani na izrecni Hindenburgov nasvet in z njegovo popolno odgovornostjo.

Razorožitev v Ameriki. Amerika izvede z 20. septembrom splošno demobilizacijo. Stalna vojska bo štela le 233.000 mož.

Trgovina in industrija.

Velika razstava v Ljubljani. Odseki trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani so v svoji skupni seji dne 3. julija soglasno sklenili, predlagati zborničnemu plenumu, da se prihodnje leto v Ljubljani priredi velika razstava, ki naj bi bila izhodišče za vsakoletne industrijalne in trgovske semnje v Ljubljani, po vzoru takozvane »Messe«, kakor jo vsako leto prirejujejo v Lipskem, Utrehtu itd. z velikimi praktičnimi uspehi za industrijo in trgovino.

Trgovske pogodbe Jugoslavije. Naša osrednja vlada namerava upeljati monopol za alkohol (žganje, vino, pivo) in visoke davke za igralnice in nočne kavarne. Takoj po podpisu miru se bo sklenila trgovinska pogodba z vsemi zveznimi in prijateljskimi državami. Najprej se to zgodi s Čehoslovaško. Ustanovilo se bo več novih konzulatov, tako v Carigradu, Solunu (Grška), Tulonu (Francoska) itd.

Uvoz italijanskega blaga dovoljen. Naša osrednja vlada je dovolila uvoz vsakovrstnega blaga iz Italije po najnižjih tarifah.

Zlato iz Amerike. Ameriška vlada je dovolila izvoz zlata v vse države, le v Rusijo in sovražne države ne.

Književnost.

Stritarjeva antologija. Uredil in uvod napisal dr. Ivan Prijatelj. V Ljubljani 1919. Izdala in založila »Tiskovna zadruga«, 8°, 247 str. V obširnem uvodu antologije nam je na podlagi novih virov pokazal urednik, kako je zrastel iz podlage kraja in časa v boju in trudu veliki mojster in patriarh našega slovstva. Stritarjeva svetovno-široka izobrazba z izrednim vzgojiteljskim darom je prišla v prid njegovi kulturni misiji v mladem, šele nastajajočem narodu. Stritar je nekaj desetletij držal v rokah vse niti, ki se ovijajo najrazličnejših panog leposlovja: Lirike, epike, dramafike, književne, umetniške, socialne, politične kritike. Stritar je centralna postava slovenske literature, zakonodajatelj in vzornik svoje dobe. In to dobo nam je naslikal urednik dr. Prijatelj z globokim umevanjem tako mojstrsko, da smemo njegovo estetsko-kritično analizo šteti med najduhovitejše slovenske literarne študije. — Antologija nam nudi izbor Stritarjevih pesmi, one umotvorne oblike, ki ne predstavljajo njegovega najmočnejšega izraza, pač pa njemu najmilejšo duševno deco, ki jo je negoval in pestoval od mladih nog do pozne starosti s posebno ljubeznijo. Ker so Stritarjeve poezije že pred leti pošle, bo vsak prijatelj njegove Muze z veseljem pozdravil okusno opremljeno knjigo, ki nam v dodatku podaja izbor njegovih poslednjih, dozda še nezanih pesmi. Knjiga se naroča pri »Tiskovni zadrugi« v Ljubljani, (Sodna ulica števil. 6), broš. 15 K, vezana 18 K, po pošti 50 vin, več.

Dantejev »Pekel«. Grafički zavod »Jugoslavija« v Zagrebu je izdal krasno, umetniško delo Dante: »Božanstvena komedija Pakao«. Prevod je oskrbel dr. Kršnjavi, ilustracije (30) pa Mirko Rački. Tako dragoceno opremljenih knjig je bilo dosedaj pač malo v Jugoslaviji. Knjiga je vezana v ameriško kožo ter velja 60 K.

Tedenske vesti.

Načelnstvo J. D. S. je v svoji seji dne 8. t. m. napravilo sledeči sklep: Vsled sklepa zadnje načelstvene seje J. D. S. sta imela naša člana v vladi nalog, predlagati demisijo celokupne vlade. Ta predlog je bil v današnji vladni seji z glasovi zastopnikov Slovenske

ljudske stranke odklonjen. Z ozirom na to tudi naša zastopnika nimata povoda odstopiti. — Ker se je načelnstvo J. D. S. uverilo, da je njegov član dr. P. Pestotnik glede raznih očitkov objavljenih v zadnjih dnevih v »Slovencu« popolnoma neprizadet, je načelnstvo sklenilo, da nima nikakršnega povoda se z zadevo nadalje pečati.

Novi organizacijski red JDS. Organizacijski red se izpremeni tako, da bodo v bodoče pošiljali okrajni odbori svoje zaupnike v izvrševalni odbor, ki bo iz svoje srede izvolil načelnstvo. S tem se število članov izvrševalnega odbora, ki je doslej znašalo 66, zelo poveča, ker bo vsak okraj poslal v izvrševalni odbor toliko odbornikov, kolikor kraj po 200 članov štejejo posamezne krajevne organizacije v okraju. Ob sedanjem stanju organiziranih članov JDS bo torej novi izvrševalni odbor štel čez 100 članov. Glavni pomen tega volilnega reda obstoji v tem, da bo zastopan v izvrševalnem odboru vsak okraj in da pride v odbor vsled tega volja članstva, zlasti kmečkega ljudstva na deželi, do popolne veljave. Volitev novega načelnstva je za sedaj odpadla in staro načelnstvo je dobilo naročilo, da izvede nove volitve po novem strankinem volilnem redu najkasneje do 1. septembra 1919. Dotlej je dosedanji odbor še nadalje poverjen z vodstvom strankinih poslov. Druga važna izprememba organizacijskega reda je ona, ki se tiče ustanovitve posebne kmetske strokovne organizacije v okviru JDS. Ustanovi se za stanovska in strokovna vprašanja kmetskega stanu »Kmetički svet«, v katerega bo pošiljala vsaka okrajna organizacija po enega posestnika, izvrševalni odbor pa izmed članstva toliko kmetskih strokovnjakov, kolikor bo to potrebno. Na ta način pridejo podeželski člani JDS, katerih je nad 15.000, do primerne vpliva v stranki. »Kmetički svet« bo začrtaval vodstvu stranke tudi politično smer. Veliko moč pridobe deželani z ono izpremembo organizacijskega reda, ki daje okrajnim odborom izključno pravico za postavljanje lokalnih kandidatov v parlament. Izvrševalni organ »Kmetičkega sveta« bo »Kmetička pisarna«.

Proti oderuštvo z usnjem. Poslanci S. L. S. so stavili, kakor poroča »Domoljub«, na trgovinskega ministra vprašanje radi oderuštva z usnjem. Prav tako! Trgovino z usnjem imajo v rokah sami verižniki, ki vsak dan bolj navijajo cene usnju. Trgovci z usnjem, ki so desetletja pred vojno prodajali usnje, imajo sedaj skoraj prazne trgovine, ker se vsa trgovina vrši le skrivoma. Glavno zaslugo zato, da se pospešuje verižništvo in dvigajo cene usnju, ima prvi steber farovške stranke ljubljanski fabrikant in usnar Pollak. Ta mož je stal pred vojno že čisto na propadu svojega podjetja, med vojno pa si je napravil, četudi nima jugovskega nosu in četudi nosi za vsako procesijo največji »roženkranc«, iz ljudskih žuljev najmanj 40 milijonov premoženja. Za denar se pri temu fabrikantu sploh težko dobi usnje, ker ima robo le za zameno, zato, da dela profit na dve strani. Najbolj zanimivo je še to, da ima v jamah surove kože še izza tistega časa, ko mu je ranjka in njemu zelo naklonjena Avstrija rekvirirala kože po kake 2 K. Mesto da bi se prodajali podplati po 18 K, se jih prodaja sedaj skrivoma po 80 K in še dražje. Dolžnost države bi bila, da bi že enkrat napravila konec nesramnemu izkoriščanju. Dokler bo imela v ljubljanski vladi glavno besedo farovška stranka, ni upati, da bi se to izpremenilo, ker je Pollak glavni steber te stranke, njegov zet s svojo žlahto pa njen glavni komandant. »Domoljubove« solze, ki jih toči radi oderuštva z usnjem, bi zbujale kaj sočutja šele potem, če bi farovška stranka odstranila oderuštvo, ki ga uganjajo njeni najvplivnejši voditelji.

Naši vojni vjetniki se vrnejo iz Italije. Nova italijanska vlada je dovolila vsem častnikom in moštvo, ki so jugoslovanski držav-

3-2

Odvetnik

dr. Ivan Tavčar ml.

je otvoril

svojo pisarno v Ljubljani,

Sodna ulica št. 2.

**Ljubljanska kreditna banka
v Ljubljani.**

Delniška glavica . K 15,000.000.—
Rezervni fondi . . . K 4,000.000.—

Podružnice:

v Splitu, Celovcu, Trstu, Sarajevu,
Gorici, Celju in Mariboru.

Sprejema

vloge na knjižice in na
tekoči račun.

Nakup in prodaja vseh vrst vrednost-
nih papirjev, deviz in valut. Vnov-
čevanje kuponov, izžrebanih zastavnih
pisem in obligacij.

Nakazila in kreditna pisma.

Borzna naročila.

Promese
k vsakemu žrebanju.

Posojila
na vrednostne papirje.

Eskontovanje menic.

Sprejemanje

vrednostnih papirjev v
hrambo in oskrbovanje.

Stavbeni krediti.

Aprovizijski krediti.

Poslovnica

avstrijske državne
loterije.

Leopold Fon

Ljubljana

Stari trg 6

Delikatesna trgovina

Vsakovrstno špecerijsko blago

(kava, čaj, testenine i. t. d).

Vino in žganje

v zaprtih steklenicah in na debelo.

Blago se razpošilja v poštinih za-
vojih po 5 kilogramov po pošti in po
železnici proti povzetju. 12-5

**All ste že plačali naročnino za
„Domovino“ za L. 1919?**

* * * *

Izjava.

Podpisani Franc Breznik, posestnik iz
Loke hiš. št. 25 pri Zidanem mostu, pre-
klicujem in obžalujem vse, kar sem 25. junija
letos govoril v gostilni Karola Jenčiča v
Loki čez Gašperja Šantaja z Brega, ter se
zahvaljujem slednjemu, da je odstopil od
kazenskega postopanja.

V LOKI, dne 7. julija 1919.

Franc Breznik s. r.

Ing. dr. Miroslav Kasal

oblastveno poverjeni stavbni inženir.

Špecialno stavbeno podjetje za betonske, železobetonske
in vodne zgradbe

v Ljubljani, Hilšerjeva ulica 7

izvršuje strokovno:

naprave za izrabo vodnih sil, vodne žage,
elektrarne, betonske in železobetonske jezove,
mostove, železobetonska tovarniška poslopja,
skladišča, betonske rezervarje, železobetonsko
oporno zidovje in vse druge betonske in
železobetonske konstrukcije.

Prevzema v strokovno izvišitev vse načrte stavbeno-
inženirske stroke. — Tehnična mnenje. — Zastopstvo
strank v tehniških zadevah.

Kmetska posojilnica ljubljanske okolice

registrovana zadruga z neomejeno xavezo v Ljubljani

obrestuje hranilne vloge po čistih

3%

brez odbitka rentnega davka, katerega plačuje
posojilnica sama za svoje vložnike.

Rezervni zaklad K 1,100.000.

Hranilne vloge K 42,000.000.

Ustanovljena leta 1881.

8

Izvrstne

poljedelske stroje

in
vsakovrstno železnino

priporoča tvrdka

Franc Stupica
Ljubljana

Marije Terezije cesta št. 1.

J. C. Kotar

Ljubljana

Wolfova ulica 3.

Drogerija!

Fotomanufakturna!

Krma in Mastin.

Če živina krmo lažje in do zadnjega prebavi in popolnoma izkoristi, da se na koncu nič ne izgubi, če se dvigne slast do žretja, potem se pospešuje redilnost, vsled tega težka živina, mast, meso, jajca, mleko. To se doseže, ako primešamo krmu enkrat na teden pest praška Mastin. Ob pomanjkanju krme, ko se uporabljajo nadomestna sredstva za krmilo, pa se primeša dvakrat na teden. Prašek Mastin je dobil najvišje kolajne na razstavah v Londonu, v Parizu, v Rimu in na Dunaju. Tisoči gospodarjev hvalijo Mastin, ko ga enkrat polzkusijo, ga ponovno rabijo. 5 zavojev praška Mastin zadostuje za 6 mesecev za enega prašiča ali vola. Glasom oblastvenega dovoljenja sme Mastin prodajati vsak trgovec in konzumna društva. Ako se pri vas v lekarnah in trgovinah ne dobi, potem naj se naroči po poštni dopisnici v izdelovalnici Mastina, to je

lekarnar Trnkoczy v Ljubljani

5 zavojev (pakečev) Mastina za 15 kron poštne prosto na dom. Od tam se pošlje Mastin s prvo pošto na vse kraje sveta.

Lepa bogata zaloga posebno krasnih briljantov po primernih cenah za vsako darilo, kakor za **birmance, neveste, krste, godove itd. velika izbira.**

Naznanja slav. občinstvu, da se ceniki letos ne razpošiljajo, ker ni blaga po vzorcih.

Vljudno vabi in se priporoča

Tvrđka F. Čuden

Prešernova ulica 1 v Ljubljani.

Priporočamo edino tovarniško zalogo

šivalnih strojev

za rodbino in obrt

ter njih posameznih delov.

Istotam se dobe potrebščine za šivilje, krojače in čevljarje ter galanterijsko in manufakturno blago (blago za obleke).

Josip Petelinc

Ljubljana, Sv. Petra nasip 7

za vodo, desno.

Vzajemno zavarovalna banka

„Slavija“

prva vseslovenska banka te vrste zavaruje proti **požaru, vlomski tatvini in na žitljenje.**

Banka „Slavija“ ima čez sto milijonov lastnega premoženja, čez 15 milijonov letne premije; v požarnem oddelku ji je zaupanih čez 2¼ milijarde zavarovanih vrednosti.

Generalni zastop banke „Slavije“
v Ljubljani.

Največja slovenska hranilnica!

Mestna hranilnica ljubljanska

Ljubljana, Prešernova ulica št. 3,

je imela koncem leta 1918 vlog K 80,000.000
in rezervnega zaklada „ 2,500.000

Sprejema vloge vsak delavnik.

Za varčevanje ima vpeljane lične domače hranilnike.

Hranilnica je pupilarno varna.

Dovoljuje posojila na zemljišča in poslopja proti nizkemu obrestovanju in obligatornemu odplačevanju dolga.

V podpiranje trgovcev in obrtnikov ima ustanovljeno
Kreditno društvo.

Delniška glavica: K 30,000.000.

Jadranska banka Podružnica Ljubljana.

Rezerve: ohrog . K 10,000.000.

Centrala: TRST. — Podružnice: Dubrovnik, Dunaj, Kotor, Metkovič, Opatija, Split, Šibenik, Zader, Ekspozitura Kranj.

Sprejema:

Vloge na knjižice.

Vloge na tekoči in žiro račun proti najugodnejšemu obrestovanju. — Rentni davek plača banka iz svojega.

Kupuje in prodaja:

Devize, valute, vrednostne papirje itd.

Eskontira:

Menice, devize, vrednostne papirje itd.

Izdaja:

Ceke, nakaznice in akreditive na vsa tu- in inozemska mesta.

Daje predujme:

na vrednostne papirje in na blago, ležeče v javnih skladiščih. Daje trgovske kredite pod najugodnejšimi pogoji.

Prevzema:

Borzna naročila in jih izvršuje najkulantneje.

Brzjavni naslov:

JADRANSKA.

Telefon št. 257.